

Последователите на Полтавската школа - изправени пред професионалните дилеми и българската история

Д-р Павлина ХРИСТОВА

"Да искаш да знаеш повече, отколкото е достъпно, е един вид неумереност" пише Сенека в писмата си до по-младия си приятел. "Защо ли? Защото ламтежът към свободни изкуства (бел. автора - науки) прави хората досадни, многословни, неадекватни, самодоволни, пречи им да учат необходимото, понеже са научили излишното."

И така, описвайки своите съвременници, заровили се в излишното и педантично изучаване на граматика, геометрия, философия, история и литература, той продължава: "Един велик граматик написал 4 хиляди книги - само да беше прочел толкова излишни неща, пак щях да го съжаля." "Всичко това ли трябва да знам? А кой ще ми каже кое да не знам?" - логично завършва накрая великият философ.

Засмукани в информационната фуния, ние, съвременните зъболекари, сме изправени пред подобни дилеми. Кое е важно за нас? Как да отсеем излишното, за да направим място за важното? А всъщност кое е правилното? Кои методи ще издържат във времето? Директните или индиректните? Дали порцелановите фасети, смятани за "перлата на естетичната стоматология", или директните композитни реставрации, най-последно признание за цялостно извършена авторска работа от денталния лекар? Дали модерната, почти модернизистична имплантология и ендодонтията, превърнала се в микрохирургия, ще отпадат, поради тяхната ненужност, отстъпвайки място на превантивната медицина, намираща се на еволюционно по-високо стъпало, както прогнозира Маестро Радлински? Или това са само футуристичните виждания на хуманистичемататели?

Дали наистина идва поколение без кариеси, което може би ще направи излишни всичките ни знания досега по кариесология, възстановителна стоматология, имплантология, ендодонтия, а идва моментът на превантивната медицина, както предсказва нашият учител Маестро Радлински? Дали от нас няма да се изисква да забравим всичко, учено досега, и да започнем коренно различни методи, а именно - как да обучаваме пациентите си да опазват здравето си (в частност зъбите и зъбночелюстния апарат), а не да поправяме увредените, понякога безвъзвратно, органи.

Защото в Украйна (бел. автора. както и в България) министерството, занимаващо се с здравето на обществото, се нарича Министерство на ЗдравеОпазването, а не Министерство на ЗдравеВъзстановяването. И, ако мотото на миналогодешните семинари е било: "Директни или индиректи възстановявания - 300 години по-късно Полтавската битка продължава", сега мотото би трябвало да бъде: "Директни или индиректни реставрации - Мястото на битката се променя." Противниците са в патова ситуация. Трябва да се направи място на новия играч, който ще завладее тихия фронт и най-вероятно ще спечели битката - превантивната медицина (стоматология). И ние трябва да сме готови за това професионално предизвикателство.

С тези и доста други въпроси аз и 6 верни последователи на Полтавската школа зами-

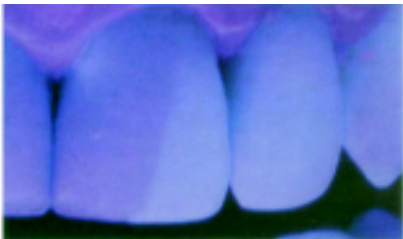
нахме на второто си посещение в Украйна по повод на Пролетния стоматологичен семинар в града. Акцентът на семинара, провеждан два пъти годишно, този път беше в адхезивните техники - директни и индиректни.

Лично за семинара беше пристигнал Андреас Грютцнер, ръководител на Европейския изследователски център на Dentsply De-
tray, който традиционно посещава семинарите в Украйна, но не като представител на своята компания, а като самостоятелен лектор гост, чиято лекция беше по-скоро с научно, отколкото с практическо приложение.

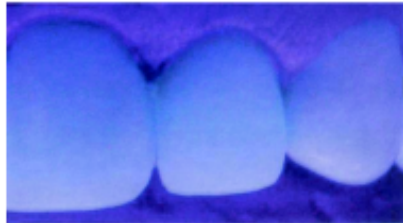
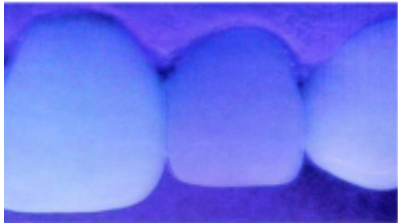
Лекцията на д-р Сергей Гришин от Санкт-Петербург показа високото ниво на руско-украинската школа в директните реставрации. Показани бяха клинични случаи с материал Enamel Plus HFO на Micerium, директни "сингъл" реставрации и директни адхезивни мостове. Голяма част от лекцията беше отделена на оптичните характеристики на емайла и дентина, които всеки, работещ в областта на директните реставрации, трябва да познава. А именно - светлопропускливост, опалесценция на емайла, както и на оптически свойства на дентина - цветови тон (хроматичност), наситеност (интензивност), опакост и флуоресценция. Особено голямо внимание лекторът отдели на флуоресценцията на зъбите. Пресъздаването на това оптично свойство е особено важно, защото, правилно пресъздадена, тя ще увеличи яркостта на нашата реставрация и като цяло ще намали ефекта на метамерията. Метамерията е свойство-феномен на нашето зрение, при което светлина с различен спектър може да предизвика усещане за различност на един и същи цвят. Всички сме забелязали този феномен, когато фотополимерни пломби на предни зъби, изработени на луминисцентно осветление в кабинетите, са изглеждали различно при друго осветление, напр. естествена светлина. Колкото е по-ниска или различна флуоресценцията на материала от тази на зъба, толкова по-голяма ще бъде въпросната разлика при различен вид и яркост на светлината. Това ще ни създава доста проблеми, защото нашите пациенти непрекъснато ще се оплакват от различния "цвят" на зъба при различно осветление в помещенията и нощни заведения, на улицата, при различно време на деня. И колкото и да преработваме нашите реставрации, резултатът ще бъде минимален и ефектът на метамерията ще ни следва до безкрай, като провал на нашата работа. Наблегнато беше на това, че композитните материали с различна флуоресценция (липсваща, понижена или повишена), а не сходна с тази на зъба, няма никога да ни избавят от ефекта на метамерията.

Останалите лекции и лектори в семинара наблегнаха също на различните адхезивни техники - директни и индиректни. Доста внимание се отдели на съвременните адхезиви и особено на самоецващите такива с техните подобрени клинични качества

Разбира се, както можеше да се очаква, съвместната лекцията на Маестро Радлински и младата Прима в адхезивната стоматология от клиника "Аполлония" д-р Ирина Кибенко бе-

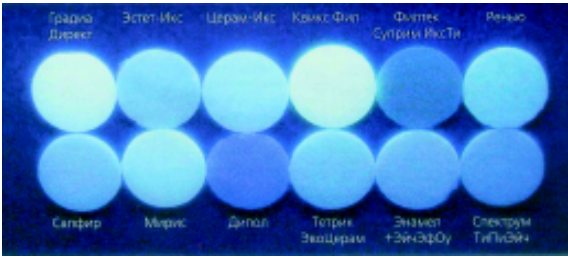
Сн. 1. Вляво - реставриран зъб 21 - с добра маргинална адаптация, идентичен външен вид на дневна светлина. Но при ултравиолетово осветление се вижда, че коронката е съставена от 2 материала и в латералната част флуоресцира достатъчно ярко, а в медиалната е без флуоресценция (вдясно)

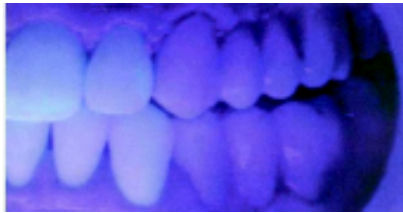
Сн. 2. Ефектът на липсващия зъб. На дневна светлина резците изглеждат еднакво, а кучешкият - малко по-ярко. Но при ултравиолетово осветление се вижда, че централният резец и кучешкият флуоресцират еднакво, а короната на латералния е "провал" - демонстрира се ефектът на "липсващия зъб", който всички ние сме наблюдавали на флуоресцентна светлина в нощно заведение при хора с металокерамични корони. Короните на тези зъби изглеждат буквално като "черни дупки". След подмяната с подходящ материал се вижда хармоничният им изглед на флуоресцентна светлина

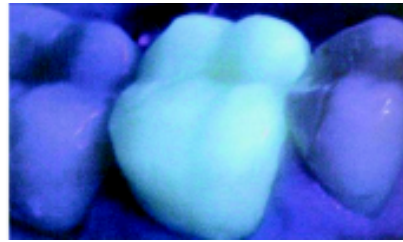
Сн. 3. Възстановявания с материал с повишена флуоресценция - т. нар. ефект на коледната елха. Виждат се кучешкият и част от десният латерал, които светят по-ярко на флуоресцентна светлина - по аналогия на играчките на коледното дърво

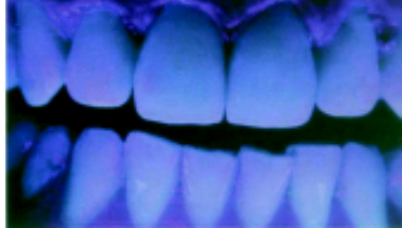
Сн. 4. Различната флуоресцентност на различни композитни материали. Повечето материали като Ceram X, Renew (Bisco), Sapphire, Tetric Ivo Ceram (Ivoclar), Enamel Plus HFO (Micerium), както и Spectrum TPH и Esthet X (Dentsply) имат флуоресценция, която ще позволи извършването на "невидима реставрация". Материалите като Dipol и Filtek Supreme демонстрират липсваща флуоресценция. Те ще дадат ефекта на "липсващия зъб". А някои материали като Gradia Direct, Quicks Fill и Miris имат повишена флуоресценция и ще дадат "ефекта на коледното дърво"

Сн. 5. Керамична корона без кристали. Възстановени гъвкателни зъби вляво с металокерамика от благородна сплав и керамична маса Финес, на която зъботехникът е "забравил" да добави кристали за напობяване на флуоресценцията на естествените зъби. Наблюдаваме ефекта "на липсващия зъб"

Сн. 6. Ефект на коледната елха - корона, направена от материал с повишена флуоресценция

Сн. 7. Клиничен случай на възстановявания на зъбите при изтриване. Реставрациите на показват разлики от естествените зъбни тъкани не само на видима светлина, но и при ултравиолетово осветяване. Добра работа, *Маестро!*

**Имплантна система Bicon -
Заедно към успеха!**

**курсове и продажби:
MiPlant тел. 0898 630 755**

www.bicon.com www.miplant-bg.com

+ cyan magenta yellow black

ше най-интересна и емоционална. Д-р Кибенко като ко-лектор демонстрира собствена научна разработка и клиничен опит с предварително нагрети композити. Клиничните предимства на предварително нагрети композити до 37-58°С са сравнително отскоро проучени. Доста научни разработки показват, че нагретите непосредствено преди работа композити до телесна (и малко повече) температура прави излишно използването на течни композити. Използването на последните, от една страна, дава по-добро краево прилягане към венеца, благодарение на своята течливост, но за сметка на компромис с намалената концентрация на частиците и изменения във формата им. Да не забравяме и увеличената свиваемост на течните композити при полимеризация и втвърдяване. От своя страна, един предварително нагрят хибриден композит, докаран до течливо състояние, притежава ценното свойство на течните композите да се разтича, но без да губи ценните си свойства като висока напълненост и механичната си устойчивост. При това се намалява значително времето на полимеризация, допълни д-р Кибенко и веднага беше контрирана от д-р Радлински, че в клиника "Аполлония", на която той е главен лекар, никога не е имало "норма за деня". Той провокативно попита младата си колежка: "Но, Ирина, нима съкратеното време за полимеризация е толкова важно? Нима в клиника "Аполлония" една реставрация не се прави за време "колкото е необходимо", а понякога и цял ден, ако се наложи?" "Разбира се, че не, но все пак това е още едно клинично предимство, което трябва да се спомене" - отвърна с усмивка д-р Кибенко. Самият д-р Радлински сподели, че все още работи по консервативния подход с течни композити и добави, че въпреки това дава свобода на своите сътрудници от клиниката, на която той е главен лекар, да имат собствен метод на работа, когато смята, че с това не намаляват високия стандарт на работа (бел. автора - с който клиника "Аполлония" е известна). И допълни, че ще помисли в бъдеще за използването на нагретите композити в собствената си реставрационна работа.

Последният ден от конгреса, разбира се, бе посветен на два майсторски класа, посетени и от българската група. При Маестро Радлински - "Демонстрация. Реставрация на фронтални зъби" и при д-р Ирина Кибенко - "Реставрация и моделиране на дъвкателни зъби със специален акцент върху контактите". Демонстрацията ѝ беше в стила на нейната работа, а именно - използването на предварително нагрети композити и, разбира се, поразяващо добра.

Беше възпроизведена отново step-by-step техниката на моделиране на фронталните зъби. Всички възстановявания се правят по биомиметична послойна (4-5 слойна) техника в комбинация от нано- и микрохибриден композит. Използва се биомиметичният принцип - т.е. да се повторят зъбните структури като топографски слоеве с механични и оптични характеристики, максимално близки до тях.

Т.е. дентинът се възстановява с микрохибридни композитни маси, като се използват максимално техните предимства пред нанокомпозитите като отлична прилепчивост и еластичност. Недостатъците им, като бързото им изтриване и загуба на блясък, не могат да се проявят, защото те се покриват от нанокомпозит, който възпроизвежда топографския слой на емайла. С нанокомпозити може да се постигне по-качествена и гладка повърхност, а тяхната увеличена твърдост и устойчивост на изтриване ги прави изключително подходящи за възпроизвеждане на емайла. Недостатъците им като лошо прилепване, особени оптични свойства (пропускат светлина), повишена твърдост се намаляват при комбинираното им използване с хибридните композити, които заместват липсващия дентин. По този начин напълно се изпълнява биомиметичният принцип и оригиналното перифразиране на известна библейска сентенция от д-р Радлински, отнесена към зъбните структури: "Към емайла - като към емайл, към дентина като към дентин." Т.е. към дентина да приложим материал, близък по своите механични и оптични качества, какъвто е хибридният композит, а към емайла да приложим микроматричен или т.нар. нанокомпозит, съответстващ на механичните и физични свойства на емайла.

Особено внимание при майсторския клас Маестрото обърна на оптичните качества на зъбните структури. Биомиметичните принципи предполагат зъбните тъкани да се възстановят не само с подобни по механични и физични свойства материали, но и с идентични оптични свойства. Обърна се внимание отново на флуоресценцията на зъбите и това да се използват композити с идентична такава. И докато на дневна светлина една реставрация с различна или липсваща флуоресцентност, било то корона, фасета или композитно възстановяване, може да изглежда все пак относително добре, то на флуоресцентна светлина в нощните клубове, на

+ cyan magenta yellow black

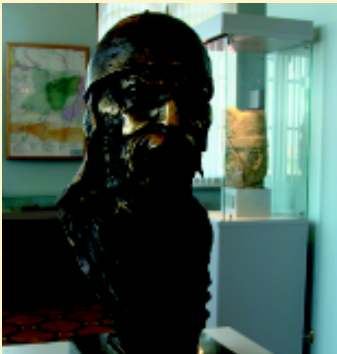
бр. 5/ май 2008 г.

Отляво на надясно: д-р Сергей Радлински, д-р Павлина Христова, д-р Александър Рудницкий, д-р Петър Дучев, д-р Иво Симеонов, д-р Антон Самогумов, д-р Росен Венелинов, д-р Ирина Кибенко, д-р Емил Димитров

Любопитна подробност - посещението на българската група в Полтавския пролетен семинар завърши с екскурзия до гроба на хан Кубрат като жест от страна на домакините и лично организирана от семейството на д-р Радлински. Това беше изключително вълнуващ момент за всеки от нас като българин. Намерените в могилата пръстен, меч и маска се съхраняват в Казан в Музея на татарските народи.

Снимките са от личната колекция на д-р Радлински, специално предоставени за в. "Стоматологичен свят", изразявайки по този начин и силната емоционална връзка между двата народа - украинския и българския.

концерт на любимата ви група, перформанс и други арт прояви, където все по-често се използва тази светлина, "естетичният" ѝ вид може да бъде катастрофален. "Вие искате ли да се срещнете в нощно заведение с флуоресцентна светлина с този пациент", попита риторично Маестрото? (сн. 1). Ако този ваш пациент е актьор, певец или с друга сценична професия, бихте ли се чувствали вие и той комфортно, ако видите това по време на неговите изяви? (сн. 2 и 3).

За да бъде една реставрация естетична, към съвременните дентинови маси се прибавят специални флуоресцентни (композитни и керамика) частички. Разбира се, това не е лесна задача за съвременните производители и доста композитни или керамични материали се сблъскват с този проблем.

Модерните композитни и керамични системи трябва да включват дентинови маси с флуоресцентност, калибрирана с тази на естествения зъб. Разбира се, това не е лесна задача за съвременните производители на композитни или керамични материали, които са изправени пред този проблем. За да се имитира това много важно оптично свойство на зъба, към съвременните композити или керамика се прибавят флуоресцентни пигменти - кристали, но в строго определени пропорции, за да се постигне напълно еднаква флуоресцентност с тази на зъбите (сн. 4-7).

Невероятна адхезия!

Максем прокара пътя на самозъващите, самоадхезивни композиционни цименти. Новият **Maxcem Elite**™ с феноменална сила на връзката, по-лесно отстраняване на излишъците и превъзходна естетика не само направи, но и надигна всичко това. Новите извити канюли са изключително удобни за труднодостъпни места.

www.kerrhawe.com тел. 0888 925 569

©2008 Kerr Corporation

Вашата практика е нашето вдъхновение.™

Стоматологичен свят

15

+ cyan magenta yellow black

+ cyan magenta yellow black